

DEBRECENI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. MODERN KIÁLLÍTÁSRENDEZÉS.

ÍRTA: DR. RÁCZ LAJOS.

IGAZA VAN TÖKÉLETESEN Gelléri Mór-
nak, a magyar kiállításügyek atyamesteré-
nek, hogy régóta hangoztatja: túltengés van
a kiállításokban. Gelléri egy szép cikkben azt
írta rólam, hogy a debreceni iparművészeti
kiállításban rendezőtársammal együtt megsze-
reztem a kiállítási doktorátust: én tehát most
ezzel a jogcimmal élve, ehhez a tételéhez né-
hány glosszát szeretnék adni, — doktori érte-
kezésemül. Elsőben is csak egy szót szeretnék
még panaszába szőni, mely szerint úgy szólna
panasza, hogy túltengés a rossz kiállítások-
ban van.

Külföldön is sokat panaszkodhattak az
utóbbi évtizedekben emiatt, de különösen vissza-
tetsző volt a helyzet nálunk. Országszerte
gomba módon szaporodtak a kiállítások. Gyak-
ran teljesen hijjával voltak minden komoly
célnek. Olykor csupán néhány ember szerep-
lésvágya volt eredendő okuk. Sokszor igazán
nem lehetett kitalálni, hogy az így kielégült
becsvágyon s a megnyitó banketten és a ki-
állítási vendéglők üzleti hasznán kívül volt-e
és mily céljuk, eredményük meg egyéb?!

Hányszor állhattunk meg itt-amott bosz-
szankodva azon, hogy a kiállított anyag mily
vezérlő cél nélküli rendszertelenségben és meny-
nyire megrostálatlanul került együvé s hogy
jó, kiváló dolgot a mellettük izetlenkedő sok
sílányság hogy csapott agyon.

Mily gyakran támadhatott például vidéki
kiállításokban az a gondolatunk, hogy valami
nagyobb közraktárban vagyunk, melyet vala-
mely ünnepélyre lármás cifrasággal feldiszi-
tettek.

Nyíltan kitetsző céltalanság és a meg-
válogatatlan anyag rendszertelen egymásmellé
rakott tömege — ez a témája a rossz kiállít-
ásnak.

Mindettől merőben eltérő, komoly és való-
ban modern kiállítás kívánt lenni debreceni
iparművészeti kiállításunk. Ha valóban úgy
van, amint az ország legkiválóbb kritikusaiknak

dícsérő szavai után hinnünk kell, hogy ez a
méréteiben kicsiny és csekély anyagi erővel
megrendezett kiállítás eredményes és nagy-
hatású volt, akkor azt feltétlenül annak javára
kell írunk, hogy először is ezt a kiállítást
minden részletében egységes és tisztán látott
cél: a magyar tervező művész és magyar ipa-
ros között benső kapcsolat létesítésével a ma-
gyar iparnak művészetté nemesítésének gondo-
lata hozta létre; másodszor szigorú, komoly
megválogatás rostáján ment keresztül a tervek
minden vonala és minden egyes darab munka;
harmadszor a megválogatott anyagnak
minden része természetének megfelelő keretben
való elhelyezésére törekedtünk, vagyis modern
installálásra.

Ez a három feltétel az, mely nélkül nem
tudok elképzelni jó kiállítást, még ha roppant
anyagi erővel és nagy buzgósággal készül
is az.

Olvasva, hallgatva az elismeréseket, úgy
érezem, hogy bárha e kiállítás egyszemélyű
rendező-bizottsága voltam, ez elismerések na-
gyobb részét megillető címükre illik továbbí-
tanom.

Mert maga célunk, tulajdonképpen az
Országos Magyar Iparművészeti
Társulatnak az igazi életcélja, melyet ki-
válóan valósít is meg. Tulajdonképpen Kama-
rám, melynek megbízásából az Iparművészeti
Társulat hathatós közreműködésével e kiállít-
ást megrendeztük, ez alkalommal az Ipar-
művészeti Társulat e céljának teljes megérté-
sével, a Társulat munkatársaként szerepelt.

Az Iparművészeti Társulat világszerte
hírt-nevet szerzett tekintélye volt továbbá az
a védőfal, mely lehetővé tette a vidéki kiállít-
ásokon eddig oly szokatlan, szigorú anyaga-
megválogatást, mellyel színvonalat biztosít-
hattunk.

Végül az Iparművészeti Társulat derék
küldöttjének, Györgyi Dénesnek vagyok
hálás és őt illeti meg az elismerés azért az

egységes, gyakorlatias és művésziiesen kiképzett, pompás installálásért, melyet a kiállítás anyagának elhelyezésére, a rendelkezésre álló meglehetősen alkalmatlan helyiségekben megépített. E fiatal építésznek, ki ez első ily munkájával oly szép sikert aratott, talán e szemle hasábjain, az idetartozó hivatalos tollforgatók nem is adhatják meg az illő elismerést. Úgy vélem azonban, hogy ha valaki az Iparművészeti Társulat igazgatójának fia, amely visszatevés volna érdemtelen dicsérése, époly igazságtalanság lenne csak azért fukarkodni a méltóan megérdemelt elismeréssel iránta.

Tölem, ki itten végre is idegen vagyok, ellenben kiállításunk megrendezésének minden kis részletén vele együtt dolgoztam, ez elismerést senki nem veheti elfogultságnak. Örvendek, hogy a véletlen ily mindkettőnknek

különösen lelkünk szerint való munkában társakul hozott össze és munkáját látva, hiszem, hogy e téren szép jövője lesz.

Ha e kis kiállítás körül volna csakugyan valami érdemünk, talán az a jószándék az, hogy az itt hangoztatott hármass fölv szerint, valóban modern kiállítást kívántunk megvalósítani. Bárha megértenék és megfontolnák e célt mindenütt a vidéken, ahol kiállításrendezési vágyak rügyeznek. Inkább legyen ritkán és kevesebb kiállításunk, mint szokott lenni, de legyenek azok komoly célt követő, színvonalat tartó és megjelenésükben is modern kiállítások. A rájuk fordított áldozat és munka csak így térülhet meg igazán anyagi és szellemi eredményekben.

A DEBRECENI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS ünnepélyes megnyitása április hó 7-én volt. A kiállítás megnyitását a kereskedelemügyi miniszter képviseletében Szűry János miniszteri tanácsos volt jelen, ki *Rambovszky Jenő* min. oszt.-tanácsossal érkezett Debrecenbe. A kultuszminisztert *Weszprémy Zoltán* főispán képviselte. A kiállítás védnökei közül jelen voltak: *Vay Gábor gr.*, *Perényi Zs. br.*, *Falussy Árpád* főispánok, *Kovács József* polgármester.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulatot *Alpár Ignác* és *Zsolnay Miklós* alelnökök, *Györgyi Kálmán* igazgató, *Nádlér Róbert*, *Czakó Elemér dr.*, *Koperty Döme*, *Gyömrői Manó* képviselték. Az Országos Iparegyesület és országos kiállítási központ nevében *Gelléri Mór* kir. tanácsos jelent meg. Máramaros vármegye iparfejlesztő bizottságát *Balogh Mihály* vikárius, *Héder János* titkár képviselték.

A kiállítás három csoportból állott és pedig: a debreczeni kamara kerületi iparosság lakásberendezési csoportjából, a népművészet-háziipari és az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat kollektív csoportjából. A lakásberendezési kiállítás a kereskedelmi iskola nagy tornatermét, a többi csoportok a szomszédos termeket s folyosót foglalták el. Nehéz feladat jutott a kiállítás rendezőjének, *Györgyi Dénes*nek, akinek meglehetősen kedvezőtlen helyi és világítási viszonyokkal kellett megküzdenie. Installációjának egységes és ötletes volta meglepte a kiállítás látogatóit. Különösen jó hatású volt a központi csarnok, amelybe a kiállítás összes szobái torkoltak. A vidéki kiállítások mindannyian derekasan megállták helyüket s nagy szeretettel, gondossággal valósították meg az Orsz. M. Iparművészeti Társulattól kapott művészi terveket.

Képeink, melyek *Németh J.* debreceni fényképész felvételei nyomán készültek, némi fogalmat adnak a lakás-

berendezési csoport egy részének hatásáról. Sajnos, három berendezésről — megfelelő szempont híján — nem kaphattunk használható fotográfiát, ezért képen csupán a csoport egy részét mutathatjuk be.

Ekkép elmaradt *Bessenyei Gyulán*ak egyszerű, de artistikus hatású konyhája, *Killér Edének* úri dolgozószobája, melyet a korán elhunyt *Tátray Lajos* terve nyomán készített és *Horty Pálnak* a milánói kiállításon szerepelt (és ott elégett) fogadószobájának mása, amely *Vojta Géza* debreceni asztalos és *Szántó Zsigmond* kárpitos műve. A debreceni művészi iparosok közül első helyen említjük *Dávidházy Kálmánt*, aki a legutóbb hirdetetett pályázatán beszerzett tervek nyomán készült művészi hatású és tökéletes kidolgozású bőrkötések és egyéb bőrdíszmunkák egész sorozatát állította ki. Figyelemreméltó munkákkal szerepeltek még *Losonczy János* lakatos, *Rubin Bernát* nagyszőlősi, *Drágus István* nagykárolyi bádogos, *Varga János* és *Sáfár Miklós* debreceni rézművesek.

A népművészeti és háziipari csoportban feltűntek *Badár Balázs* (Mezőtúr) és *Bozsik Mihály* (Kúnszentmárton) mázas cserepei, amelyek *Gróh* és tanítványai, valamint *Horty Pál* tervei nyomán készültek. Akik ismerték a megnevezett két iparos eddigi munkáit, nagy meglepéssel és örömmel fogadták a most első ízben nyilvánosságra került új cserépedényeket, amelyek a régi, jórésztben ízléstelen s anyagszerűtlen edényekkel szemben nagy haladást jelentenek. — Jó hatásúak voltak még a magyar szűcsök selyemmel varrottas bundái és kabátkái, az árdánházi munkatelep csomózott szőnyegek s a máramarosszigeti himzett és szőtt munkák. Az Orsz. M. Iparművészeti Társulat egy nagyobb arányú gyűjteményt állított egybe, amelyben kiválóbb iparművészeink mind képviselve voltak.